

BESLUT "NATURRESERVAT TROLLMOSESKOGEN": 2004-11-09
SKÖTSELPLAN "NATURRESERVAT TROLLMOSESKOGEN"
BESKRIVNING "NATURRESERVAT TROLLMOSESKOGEN"
REGISTERUPPGIFTER "NATURRESERVAT TROLLMOSESKOGEN"

*****

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

BESLUT

2004-11-09

511-8473-03

BILDANDET AV NATURRESERVATET TROLLMOSESKOGEN I RÄTTVIKS
KOMMUN

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar Länsstyrelsen det område som avgränsats på bifogad beslutskarta, bilaga 2, som naturreservat.

För att tillgodose syftet med naturreservatet förordnar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet.

Med stöd av 3 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken fastställer Länsstyrelsen skötselplanen för reservatets långsiktiga skötsel, bilaga 3. Naturvårdsförvaltare ska vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

SYFTE

Syftet med naturreservatet Trollmosseskogen är att bevara de värdefulla livsmiljöerna våtmarker och västlig taiga med tallskog, barrblandskog med dess typiska arter i gynnsamt bevarandetillstånd. Strukturer som död ved och gamla grova träd samt brända träd ska förekomma i gynnsam omfattning. Den skyddsvärda arten raggbock, ska ha gynnsamt tillstånd och slät tallkappuchongbagge ska ha förutsättningar att etablera sig och uppnå gynnsamt tillstånd inom området.

Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i området och besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter i naturliga bestånd.

Syftet ska nås genom att:

- Skogen undantas från skogsbruksåtgärder och annan verksamhet som kan förändra eller skada de livsmiljöer och populationer av arter som är karaktäristiska för naturskog.

- Riktade naturvårdsbränningar ska utföras i delar av området.
- Besökande ska på plats finna information om området och dess skötsel.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

A. INSKRÄNKNINGAR MED STÖD AV 7 KAP 5 § MILJÖBALKEN OM RÄTTEN ATT ANVÄNDA MARK- OCH VATTENOMRÅDEN INOM RESERVATET

Det är inom naturreservatet förbjudet att:

1. anordna upplag, gräva, schakta, dika, dämna eller på något sätt skada mark och vatten,
2. gödsla eller använda bekämpningsmedel,
3. anlägga mark- eller luftledning, uppföra ny byggnad, radio-mast eller annan anläggning,
4. avverka och utföra skogsvårdande åtgärd samt att upparbeta och ta bort dött träd eller vindfälle,
5. framföra motordrivet fordon i terrängen. Undantag gäller för uttransport av fälld älg med fordon som inte ger mark- eller vegetationsskador.
6. jaga annat än älg, hare, rådjur, och mink,
7. uppföra permanenta jaktpass samt röja för sikt- eller skjutgator. Jaktgränser, stigar till jaktpass e.dyl. får ej markeras permanent.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att

1. sprida kalk i vatten eller på land.

B. FASTIGHETSÄGARE OCH INNEHAVARE AV SÄRSKILD RÄTT FÖRPLIKTIGAS MED STÖD AV 7 KAP 6 § MILJÖBALKEN ATT TÅLA VISST INTRÅNG INOM RESERVATET SÅSOM

1. utmärkning av reservatet, utmärkning och underhåll av vandringsleder och uppsättning av informationstavlor.
2. skötsel enligt till beslutet hörande skötselplan.

C. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 7 KAP 30 § MILJÖBALKEN OM RÄTTEN ATT FÄRDAS OCH VISTAS INOM RESERVATET

Det är inom naturreservatet förbjudet att:

1. skada växande eller döda träd och buskar, gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar,
2. framföra motordrivet fordon i terräng.

Föreskrifter under A och C ovan utgör inget hinder mot de åtgärder som behövs vid skötsel och förvaltning av reservatet samt för att tillgodose syftet med reservatet. Föreskrifterna utgör

heller inget hinder mot åtgärder som krävs för normalt underhåll av vägar.

Föreskriften under punkten C gäller även fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet när de inte utnyttjar sin rätt att bruka fastigheten.

SKÄL FÖR BESLUTET

VÄRDEN FÖR BIOLOGISK MÅNGFALD

Trollmosseskogens utpräglad brandpåverkade skog har få motsvarigheter i länet. Återkommande bränder har skapat en ljus och luckig skog, där trädens ålder, diameter och höjd är varierad och där inslaget av död ved är stort i förhållande till skogen omkring. Påfallande många träd har överlevt flera bränder. Tydliga brandspår i både levande och döda tallar visar områdets omfattande brandhistorik. Tallar med fem brandljud är inte ovanliga. Den senaste branden svepte över området 1888. Återkommande bränder är en förutsättning för många arters överlevnad både direkt genom beroende av bränd ved och indirekt genom att branden skapar strukturer såsom död ved på lång och kort sikt. Trollmosseskogen spelar en central roll i bevarandet av brandberoende arter. Området har goda förutsättningar för att upprätthålla artstocken av brandberoende arter. Dels för att området ligger i en trakt där hyggesbränning varit en del av skogsbruket, det har alltså alltid funnits bränd ved i trakten, dels för att området ligger i närheten av naturreservatet Gåsberget med samma brandhistorik och där naturvårdsbränning utfördes 2001. Dessutom är området så avgränsat att det ger möjlighet att genomföra naturvårdsbränningar i flera delområden.

INTERNATIONELL KLASSNING

Trollmosseskogen är förtecknat enligt 7 Kap 27 § miljöbalken (Natura 2000) och bör beredas skydd som särskilt bevarandeområde. Området hyser habitatet 9010 - Västlig taiga, 3160 - och dystrofa sjöar och småvatten samt 7140 öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn. Ett område som tagits upp i förteckningen skall prioriteras i det fortsatta skyddsarbetet enligt 7 Kap 27 § miljöbalken.

SKYDDSFORM

Trollmosseskogens naturvärden är i huvudsak kopplade till skog som inte påverkats av sentida skogsbruk. För att bibehålla och förstärka dessa värden krävs dels att området undantas från normalt skogsbruk dels att naturvårdsbränningar utförs i delar av området. Områdets storlek och övriga nämnda förhållanden gör att bildande av naturreservat är den lämpligaste åtgärden för att långsiktigt bevara naturvärdena i området.

AVVÄGNING MELLAN ALLMÄNNA OCH ENSKILDA INTRESSEN

Det är ett angeläget allmänt intresse att skogsområdet bevaras. Vid avvägning enligt 7 kap 25 § miljöbalken har Länsstyrelsen funnit att föreskrifterna motsvarar behovet av skydd för att syftet skall uppnås.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken.

Skyddet av Trollmosseskogen bidrar till att uppfylla det av riksdagen beslutade miljökvalitetsmålen levande skogar.

MOTIV TILL FÖRESKRIFTERNA

I punkterna A1; A3; A5; A6; C1 förbjuds sådana aktiviteter som kan störa den naturliga utvecklingen hos vegetationstyper och naturskogens växter och djur.

I punkt A2 och A4 förbjuds alla former av avverkningar och skogsskötselåtgärder, vilket är en förutsättning för att områdets värden ska bibehållas. Denna föreskrift innebär att bestämmelserna i skogsvårdslagen och skogsvårdsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog ej ska gälla inom naturreservatet. Uppkommer insektskador på skog i anslutning till naturreservatet som en följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom reservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

Förbud mot motorfordon enligt punkt A5 omfattar inte uttransport av älg med fordon som inte ger mark- eller vegetations-skador. A6 och C2 är även beslutade för att upplevelsen av tystnad i reservatet inte ska gå förlorad.

Punkten A6 är resultatet av ett ställningstagande att jakt inom skogsreservat med syfte att skydda biotoper endast kan tillåtas på arter som i landskapet som helhet är vanligt förekommande. När det gäller skogshöns är dessa arter generellt mer lokalt bundna och utgör viktiga delar av ekosystemet, varför skydd av dessa arter är motiverat för att uppnå syftet med skogsreservatet. Trollmosseskogens storlek gör att området bör kunna upprätthålla naturliga bestånd av skogshöns. Således ska jakt inte tillåtas på dessa arter - inte heller på vissa arter vars betydelse för jaktutövningen är marginell.

A7 är beslutad för att upplevelsen av orördhet i reservatet inte ska gå förlorad.

ÄRENDETS HANDLÄGGNING

Skogsområdet har uppmärksammat tack vare naturskogskvalitéerna och den stora andelen brandpåverkade träd. Området upptäcktes i

samband med en nyckelbiotopinventering. Det uppstod oenighet mellan inventerare och skogsbolag huruvida området som helhet kunde klassas som nyckelbiotop, vilket ledde till en ny inventering.

Efter denna fastslogs att området som helhet inte kunde klassas som nyckelbiotop eftersom endast 49 % av arealen uppnådde skogs-vårdsstyrelsens definition på nyckelbiotop och det krävdes minst 50 % för att klassa hela området som nyckelbiotop. Därmed var det klart att området skulle fragmenteras om inte området skyddades på annat sätt. Länsstyrelsen fick kännedom om området och fastställde efter fältbesök att Trollmosseskogen har så höga naturvärden att det bör ges ett långsiktigt skydd. Läget i länet och i förhållande till andra liknande områden, områdets avgränsning samt fynd av brandberoende arter gör att området skulle passa i ett bränningsprojekt som Länsstyrelsen Dalarna ville genomföra tillsammans med Länsstyrelserna i Gävleborg, Väster-norrland och Västerbotten. Det gemensamma bränningsprojektet gick av olika skäl inte att genomföra, men delprojektet Trollmosseskogen ska ändå genomföras.

Länsstyrelsen kom således överens med dåvarande markägaren Korsnäs AB om naturreservatsbildning. Efter värderingen fick området en ny markägare, Sveaskog, som Länsstyrelsen senare fullföljde förhandlingarna med. Hela reservatsområdet köptes in av staten 2003. Överenskommelsen innefattar även visst virkesuttag som Sveaskog ska utföra åt Länsstyrelsen inom ramen för bränningsprojektet.

ÖVRIGT

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i enlighet med 27 § förordningen om områdesskydd mm enligt miljöbalken.

Detta beslut kan överklagas till regeringen, Miljödepartementet, formulär 6.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Ingrid Dahlberg. I den slutliga handläggningen deltog även jurist Gunilla Garbergs, miljövårdsdirektör Stig-Åke Svenson, biträdande länsantikvarie Tommy Nyberg, planarkitekt Hanna Kaplan, och miljöhandläggare Susanne Lundin, den sistnämnde föredragande.

Ingrid Dahlberg

Susanne Lundin

Bilagor:

1. Översiktskarta
2. Beslutskarta
3. Skötselplan
4. Beskrivning
5. Registeruppgifter
6. Hur man överklagar, formulär 6

*****

BILAGA 3

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

SKÖTSELPLAN
2004-11-09

231-9635-01

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET TROLLMOSSESKOGEN I RÄTTVIKS KOMMUN

SYFTE MED SÄKERSTÄLLANDE OCH SKÖTSEL AV NATURRESERVATET

Syftet med reservatet är att:

Syftet med naturreservatet Trollmosseskogen är att bevara de värdefulla livsmiljöerna våtmarker och västlig taiga med tallskog, barrblandskog med dess typiska arter i gynnsamt bevarandetilstånd. Strukturer som död ved och gamla grova träd samt brända träd ska förekomma i gynnsam omfattning. Den skyddsvärda arten raggbock, ska ha gynnsamt tillstånd och slät tallkappuchongbagge ska ha förutsättningar att etablera sig och uppnå gynnsamt tillstånd inom området. Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i området och besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter i naturliga bestånd.

Syftet ska nås genom att:

- Skogen undantas från skogsbruksåtgärder och annan verksamhet som kan förändra eller skada de livsmiljöer och arter som är karaktäristiska för naturskog.
- Riktade naturvårdsbränningar ska utföras i delar av området.
- Besökande ska på plats finna information om området och dess skötsel.

SKÖTSELOMRÅDEN; MÅL OCH ÅTGÄRDER

SKÖTSELOMRÅDE 1: SKOG MED FRI UTVECKLING

Beskrivning av området:

Området utgörs av brandpräglad tallskog med inslag av torrakor och lågor i olika nedbrytningsstadier. Skogen är öppen och luckig med stor variation i trädsiktet. Det finns träd i flera

dimensioner; unga, gamla grova och tunna tallar. De riktigt grova gamla tallarna bär spår av flera bränder i form av brandljud. Även många döda träd har flera brandljud. Moränen är stor och rikblockig.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus:
Naturskogsartad barrskog med stort inslag av död ved.

Skötsel mål och föreskrifter för skötseln:
Skogen skall lämnas för fri utveckling.

SKÖTSELOMRÅDE 2: SKOG MED SKÖTSEL

Beskrivning av området:

Området utgörs av barrskog och våtmark. Våtmarkerna är lokaliserade nedanför sluttningen till vattendraget i norr. Det finns ytterligare ett vattendrag i den östra delen. Området är i varierande grad påverkat av skogsbruk så att dessa delar är något mer homogena än övriga delar. Det finns tre avverkade ytor inom området. Jordtäcket är tunt och fältskiktet är av vacciniumtyp, men saknas helt i stora delar. Bottenskiktet består av renlavsamhällen som övergår i mossdominerade partier där jordtäcket är tjockare.

I nordsluttningen ner mot vägen är trädskiktet tätare och gränslaget större. Fältskiktet består främst av blåbärsris, men här och var finns även inslag av örter och gräs.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus:
Skogen ska vara gynnsam för grov och slät tallkapuschongbagge. Det innebär att det måste finnas tallar med brandljud som inte är alltför gamla. Det ska finnas tillräcklig mängd bränd ved och levande tallar. Skogen ska vara öppen och ljus med obetydlig inväxning av gran.

Skötsel mål och föreskrifter för skötseln:
Tre olika delområden ska brännas med några års mellanrum. Generellt styrande för bränningsplanerna ska vara låg intensitet (låg flamhöjd) och hårt bränning (stort branddjup) vilket kräver torr mark och täta slag vid bränningen samt minimalt med bränsle på marken i form av t.ex. grot (grenar och toppar) eller granar med lågt växande grenar. Överlevnaden på lång sikt (5 år efter brand) ska vara 70 % av tallbeståndet i det brända området. För att brandljud ska kunna bildas krävs att yngre tallar med relativt tunnare bark skadas, men inte dör vid branden. Alternativt kan tallar med skador t.ex. från tidigare bränder bilda brandljud i anslutning till de tidigare skadorna där barken är tunnare. Det är osannolikt att fullvuxna tallar med intakt bark som överlever branden bildar brandljud.

SKÖTSELOMRÅDE 3: VÅTMARK MED FRI UTVECKLING

Beskrivning av området:

Våtmarker finns på flera ställen i naturreservatet. De är främst lokaliserade till vattendrag eller sjöar. Våtmarkerna uppträder ofta med en bård av starrkärr som övergår i fastmattekärr av soligen typ eller i ris mossar. Våtmarkerna är fria från ingrepp bortsett från skogsbilvägarna.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus:

Myrområdena finns kvar med opåverkad hydrologi vilket tillåter naturliga förändringar i övergångar mellan fastmark och våtmark.

Skötsel mål och föreskrifter för skötseln:

Våtmark med fri utveckling. Området lämnas orört.

FRILUFTSLIV

ÖVERGRIPANDE MÅL

Syftet med reservatet är också att underlätta allmänhetens tillträde till området. Friluftslivet får inte medföra slitage på de naturvärden som finns i området.

INFORMATION

Informationstavlor sätts upp vid parkeringsplatsen. Information över området ska finnas på Länsstyrelsens hemsida. En informationsbroschyr över området bör tryckas.

ANLÄGGNINGAR

Tillgänglighet - Parkering - Information:

Trollmosseskogen ligger ca 15 km norr om Dalfors.

Parkeringsplats för 2-3 bilar anläggs på östra sidan längs vägen som korsar naturreservatet.

Informationsskyltar bör i första hand sättas upp vid parkeringsplatsen. I samband med naturvårdsbränningar bör ytterligare skyltar sättas upp som beskriver varför bränningen görs och vilka effekter den har.

Vägvisare

Det behövs vägvisare från avtagsvägen i Dalfors. Ytterligare ett par vägvisare behövs där vägen delar på sig efter 2,5 km och 3,5 km samt även precis innan Trollmosseskogen vid Svinesund. Det finns ytterligare ett naturreservat längs vägen, Gåsberget. Eventuellt behövs därför vägvisare i höjd med Gåsbergets P-plats, för att förtydliga för besökare som vill vidare till Trollmosseskogen.

Stigar/Leder

Leder eller stigar ska inte anordnas genom området.

TILLSYN DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING

ÅRLIG DOKUMENTATION AV FÖRVALTNING- OCH SKÖTSELÅTGÄRDER

Alla skötselåtgärder ska dokumenteras. Vid bränning ska anteckningar göras om brandförlopp, väderförhållanden såsom vind, temperatur luftfuktighet och fire-weather index.

UPPFÖLJNING AV SKÖTSELMÅL

Efter bränningar ska bränningen utvärderas på vid minst två tillfällen; brandåret samt ett par år efter brand. Brandintensitet, branddjup, brandljusbildning plantuppslag m.m. ska noteras. Lämplig metod utarbetas av förvaltaren. Uppföljning av skötsel mål utförs årligen av förvaltaren om inget annat är överenskommet. Lämplig metod utarbetas av förvaltaren.

UPPFÖLJNING AV KVALITETSMÅL

Uppföljning utförs av länsstyrelsen inom ramen för uppföljning av skyddad natur*).

UPPFÖLJNING AV KOSTNADER

Görs av den som ansvarar för skötseln. Avrapportering sker årligen till Länsstyrelsen.

SAMMANFATTNING AV PLANERADE SKÖTSELÅTGÄRDER

Skötselåtgärd:	Tillsyn av skötsel
När:	Vart 5 år
Var:	Hela reservatet
Vem:	Lst
Finans:	Vårdanslag

Skötselåtgärd:	Tillsyn av föreskrifter
När:	Löpande
Var:	Hela reservatet
Vem:	Lst
Finans:	Vårdanslag

Skötselåtgärd:	Uppföljning av kvalitetsmål
När:	Enl program för uppföljning av skyddad natur*)
Var:	Hela reservatet
Vem:	Lst
Finans:	Vårdanslag

Skötselåtgärd:	Bränning 1
När:	2004
Var:	Skötselområde x
Vem:	Lst
Finans:	Vårdanslag

Skötselåtgärd: Bränning 2
När: 2008
Var: Skötselområde x
Vem: Lst
Finans: Vårdanslag

Skötselåtgärd: Bränning 3
När: 2012 eller senare
Var: Skötselområde x
Vem: Lst
Finans: Vårdanslag

---

*) Nationellt utvecklingsprojekt pågår för uppföljning av värdefull natur. Projektets syfte är att fastställa strategi och metoder som gör det möjligt att bedriva operativ uppföljning av tillståndet i särskilt värdefull natur. Vid den regionala dimensioneringen av denna verksamhet kommer centrala rekommendationer att beaktas.

*****

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

BESKRIVNING
2004-11-08

BILAGA 4
511-8473-03

BESKRIVNING TILL NATURRESERVATET TROLLMOSSESKOGEN I RÄTTVIKS KOMMUN

BESKRIVNING AV RESERVATET

Trollmosseskogen är belägen i norra Rättviks kommun i Dalarnas län. Området ligger ovan högsta kustlinjen och jordarten utgörs av storblockig morän. En skogsbilväg delar Trollmosseskogen i två delområden. Det södra delområdet avgränsas nästan helt av skogsbilvägar medan den norra avgränsas av hyggen i norr och väster.

Terrängen är i huvudsak mjukt böljande utan stora höjdskillnader. Några brantare partier förekommer både i det södra och norra delområdet. Det södra området som är relativt flackt avslutas med en brant nordsluttning ned mot skogsbilvägen.

Skogen utgörs av gammal naturligt uppkommen barrskog i huvudsak dominerad av tall med viss andel död ved. Markskiktet är mossdominerat och fältskiktet utgörs i huvudsak av blåbärsris. På torrare partier saknas fältskiktet helt och bottenskiktet utgörs då av renlavsarter. Längs bäckar är vegetationen frodigare och större andel örter förekommer i fältskiktet. Där växer även löv-

träd, främst björk, al och al. Här och var förekommer även enstaka rönnar och aspar.

I området finns även några små tjärnar med humöst vatten samt några mindre våtmarker både trädbärande skvattrammyrar och öppna starrmyrar.

Trollmosseskogen är bitvis öppen och luckig med stor variation i trädskiktet. Det finns träd i flera dimensioner; unga, gamla grova och tunna tallar. De riktigt grova gamla tallarna bär spår av flera bränder i form av brandlyror. Även de döda träden har flera brandljud. Den senaste branden 1888 svepte över mer än 20000 ha skog. Efter detta skedde en dimensionsavverkning för att ta tillvara på virket som inte var för skadat. Stubbarna efter avverkningen finns att beskåda här och var i området. Även dessa har spår av flera bränder. De träd som var för kläna eller för skadade fick stå kvar och det är dessa s.k. överståndare som nu utgör de riktigt grova träden i skogen.

Skog som kontinuerligt påverkas av bränder är gles och luckig och utgörs i huvudsak av tall. Återkommande bränder skapar skogar med viktiga strukturer som är livsviktiga för många arter. Framför allt gynnas många insektsarter både direkt och indirekt av skogsbrand. Dels direkt genom att det finns arter som förökar sig och lever i barken på nyligen brända träd dels indirekt för de arter som lever i de döda och döende träd som branden orsakar.

*****

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

REGISTERUPPGIFTER BILAGA 5
2004-11-08

NATURVÅRDSREGISTRET

Objektbenämning:	Trollmosseskogen
Beslutsdatum:	
Lagrum:	MB 7 kap 4-6 och 30 §§ samt 3 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.
Beslutets innebörd:	NR
Aktbeteckning:	Dnr 511-8473-03, DOS nr 1214
Kommuner:	2031 Rättvik
Koordinater	
X-koordinat:	680386
V-koordinat:	147159
Kartblad:	15F0e 1:50 000
Area som beslutet avser (ha)	
Totalt:	548 ha

Därav land: 525 ha
Objektets area
Totalt: 548 ha
Därav land: 525 ha
Naturvårdsförvaltare: Länsstyrelsen
Motiv: Entomolog, skoglig
Skötselplan:

SKYDDSBESTÄMMELSER PRODUKTIV SKOGSMARK, AREA (ha):

	Totalt	Begränsat	Inget speciellt
Barrskog 548			
Blandskog			
Lövskog			

NATURTYPER, AREA (ha):

Myr	76 ha
Barrskog 502 ha	
Blandskog	
Lövskog	
Bokskog	
Skoglös äng	
Skoglös hed	
Alvarmark	
Substratdominerad mark	
Åkermark	
Betesmark	
Övrigt (anges)	23 ha
	hygge/ungskog

NATURA 2000

Områdeskod: SE0620275
Områdesnamn: Trollmosseskogen
Tidpunkt då området föreslogs som/till SCI: 2003-04
SPA:
Områdets centrum
Longitud: 15 16 26
Latitud: 61 20 54
Områdets areal (ha): 544
Områdets höjd över havet (m)
Lägsta: 300
Högsta: 380
Medel: 340

Biogeografisk region: Boreal

Habitat:

Kod: 7140
Namn: Öppna, svagt välvda mossar, intermediära
kärr och gungflyn
Omfattar: 14
Representativitet: A
Relativ omfattning: C
Bevarandestatus: A
Globalt värde: B

Kod: 3160
Namn: Dystrofa sjöar och småvatten
Omfattar: 1
Representativitet: A
Relativ omfattning: C
Bevarandestatus: A
Globalt värde: B

Kod: 9010
Namn: Västlig taiga
Omfattar: 82
Representativitet: A
Relativ omfattning: C
Bevarandestatus: B
Globalt värde: A

Arter beskrivna i habitat och fågeldirektiven:

Kod: 1926
Namn: *Stephanopachys linearis*
Population: P
Bevarandetillstånd: C
Isolering: B
Globalt värde: B

Kod: 1927
Namn: *Stephanopachys substriatus*
Population: P
Bevarandetillstånd: C
Isolering: B
Globalt värde: B

Områdets allmänna karaktär:

Trollmosseskogen är beläget i den nordöstra delen av Dalarnas län i mellersta Sverige. Geografiskt är området en del av den barrdominerade taigan som sträcker sig runt norra Hemisfären.

Områdets skogar domineras av tall, *Pinus sylvestris*, med inslag av lövträd (*Betula pendula*, *B. pubescens*.) och karaktäriseras som Natura 2000 habitat 9010 Västlig taiga. Bergrunden består av gnejs och jordarten är blockrik morän. Mossor (som *Hylocomium splendens* och *Pterozium schreberi*) och lavar (*Cladonia* sp.) dominerar bottenskiktet och olika *Vaccinium*-arter dominerar fältskiktet. Längs bäckar är vegetationen rik, här domineras fältskiktet av örter och gräs och trädskiktet består till större delen av lövträd. Skogen är överlag runt 120 år men man kan finna tallar som är betydligt äldre än så.

Trollmosseskogens största bevarandevärden är knutna till den stora mängden högstubbar och lågor, den stora åldersspridningen i trädskiktet och mängden brandspår både i levande och död ved.

Många skogsbränder har påverkat området och spelat en stor roll för den naturliga successionen i området. Genom studier av brandljud i högstubbar har man kunnat datera bränderna och se att dessa skogar har brunnit i genomsnitt vart 50:e år. Spår från bränderna är vanliga över hela området i form av kol i högstubbar och brandljud i lågor, högstubbar och levande träd. Högstubbar med brandljud från sex bränder är inte ovanliga i Trollmosseskogen.

Den senaste stora branden i området ägde rum 1888. Branden täckte mer än 20 000 hektar. Efter branden avverkades alla grova träd i området. Dagens trädskikt är det som uppkom efter branden genom självföryngring. De äldsta träden i området idag är träd som överlevde branden men som var så klena vid tiden för avverkning att de därför blev lämnade.

I de södra delarna av området har sentida gallringar till en del påverkat skogen så att dessa delar är något mer homogena än övriga delar.

Kvalitet och betydelse:

Trollmosseskogens största bevarandevärden är knutna till den stora mängden högstubbar och lågor, den stora åldersspridningen i trädskiktet och mängden brandspår både i levande och död ved.

Sårbarhet:

Utebliven branddynamik

Fram till slutet av 1800-talet var brand en naturlig och regelbundet återkommande händelse (30-150 års intervall) i det boreala skogsekosystemet. Blixtnedslag är den naturliga orsaken till skogsbränder. Under 1600-talet fram till 1800-talet bidrog även människan till antropogent uppkomna skogsbränder men frekvensen av skogsbränder totalt sett i Sverige påverkades måttligt av detta.

I samband med det moderna skogsbrukets framväxt i slutet av 1800-talet blev skogsbrandsbekämpningen allt mer effektiv. En konsekvens av detta är att de senaste 100 åren har större skogsbränder nästan totalt eliminerats i Sverige.

Trollmosseskogen består till större delen av tallskog som har genererats genom återkommande bränder. Genom studier av brandljud i gamla högstubbar från dessa områden eller områden i närheten med samma vegetationstyp har det varit möjligt att få en uppfattning av tidigare brandhistorik i områdena. Intervallerna mellan bränderna har varierat mellan 20 och 100 år fram till 1800-talets mitt.

En effektiv brandbekämpning de senaste 100 åren har nästan totalt eliminerat stora skogsbränder i hela Sverige. Inga spårbara bränder har förekommit i något av de tre områdena de senaste 100-150 åren. Ett antal hotade arter som är beroende av strukturer skapade av brand så som öppna tallskogar med inslag av lövdominerade partier, bränd död ved eller brandskadade träd finns i områdena idag.

Den uteblivna branddynamiken har lett till att trädartssammansättningen och beståndsstrukturen har ändrats väsentligt. Från att ha varit öppen, flerskiktad skog rik på lövträd och död ved i naturligt tillstånd har skogarna successivt blivit mer slutna och enskiktade och mängden bränd död ved och brandskadade träd har minskat. Förekomsten av den brandkänsliga granen, *Picea abies*, har ökat i områden där den tidigare inte förekommit och i flera delar av områdena har den blivit det dominerande trädslaget. Flera grupper av organismer som lever i skogen som är beroende av solexponerad död ved eller brända träd och bränd jord, är missgynnade av denna förändring. På lång sikt kommer arter som idag finns i dessa områden som är beroende av de strukturer som skapas av skogsbränder få svårt att överleva i områdena och sannolikt försvinna om inte branden återintroduceras.

Skogsbruk

Trollmosseskogen består till större delen av produktiv skogsmark. Produktiv skogsmark utanför skyddade områden i Sverige brukas nästan utan undantag med modernt skogsbruk. Det kommersiella skogsbrukets historia sträcker sig tillbaka till 1800-talet eller på vissa håll ännu längre tillbaka. De senaste hundra åren har skogsbruket blivit allt intensivare med mekaniserad plantering, inkluderat användandet av främmande trädslag, markberedning, markavvattning, gödsling, röjning, gallring och kalhyggesbruk. I de tre områden som är inkluderade i denna ansökan har i princip inget modernt skogsbruk bedrivits och de är därför fortfarande rika på strukturer som karakteriserar ett

oexploaterad skogshabitat som Västlig taiga. I samtliga tre områden finner man strukturer som naturligt regenererade skogar, stora och gamla levande träd, ofta med brandljud från tidigare bränder, lövträd som regenererades vid senaste branden och stora mängder död ved i olika former. Ett stort antal hotade arter av nationellt intresse finns i områdena och ännu fler kan förväntas finnas här. De flesta av dessa förekommer inte i brukad skog på grund av att de inte kan finna lämpliga habitat där.

Modernt skogsbruk i dessa områden skulle förändra ekosystemet totalt genom att de skogsstrukturer som karaktäriserar dessa skogar idag som stora och gamla träd, flerskiktat trädskikt med stor åldersspridning och stora mängder död ved i olika former skulle reduceras betydligt eller försvinna helt. I och med detta skulle också mängden tillgängliga nischer för den naturliga floran och faunan minska.

I samband med stora avverkningar i områdena skulle ett flertal nya skogsbilvägar byggas genom dessa områden. Skogsbilvägarna skulle då splittra dessa idag stora och sammanhängande skogsområden till små fragmenterade delar. Flera av de nu levande hotade arterna som återfinns i dessa områden skulle få svårt att överleva om ytan sammanhängande skogsområden minskade.